

Hur känner man igen arbetsrelaterat utnyttjande eller arbetsrelaterad människohandel?

Vad är människohandel?

Människohandel är ett allvarligt brott mot en person. Gärningsmannen drar nytta av offrets sårbarhet, förtroende eller beroende av gärningsmannen och utsätter offret för exempelvis arbetsrelaterat eller sexuellt utnyttjande.

Arbetsrelaterat utnyttjande kan i lindriga fall innebära avvikelser från arbetsvillkor och i allvarliga fall att arbetstagaren vilseleds, hotas eller hålls i förhållanden som kränker människovärdet. Allvarligt arbetsrelaterat utnyttjande kan vara människohandel. Andra former av utnyttjande är exempelvis tvångsäktenskap och sexuellt utnyttjande.

Arbetsrelaterat utnyttjande förekommer oftare än genomsnittet exempelvis i låglönebranscher och i branscher där det är vanligt att använda inhyrd arbetskraft, utstationerade arbetstagare och underleverantörer. Inom dessa branscher arbetar många arbetstagare med invandrarbakgrund. Invandrare befinner sig ofta i en sårbar situation. En kund kan exempelvis vara ovillig att berätta om hur hen bemöts eftersom hen är rädd för att förlora sitt uppehållstillstånd.

- För att identifiera utnyttjande krävs att man bemöter kunden.
- Fokusera mer än vanligt på kunden: se, lyssna, visa empati och reservera tid.
- Berätta för kunden att du och tolken har tystnads- och sekretessplikt. Berätta också vad det innebär i praktiken.
- Om du misstänker att tolken inte agerar sakligt, boka in en ny träff och beställ en annan tolk.

Med de här frågorna kan du kartlägga situationen:

	Ja	Kanske	Nej
Levnadsförhållanden			
Bor kunden i en delad bostad, på arbetsplatsen eller hos arbetsgivaren?			
Har kunden överlåtit sitt pass till någon annan?			
Anställningsförhållande			
Saknar kunden arbetsavtal ?			
Om kunden arbetar: finns det någon som hindrar hen från att säga upp sig ?			
Om kunden har sagt upp sig: Har arbetsgivaren vägrat ge kunden ett arbetsintyg ?			
Arbetstider och -förhållanden			
Tvingas kunden arbeta utan lediga dagar eller semester ?			
Har kunden blivit hotad eller behandlats våldsamt i arbetet?			
Har kunden förbjudits att ansluta sig till ett fackförbund ?			
Löneutbetalning			
Har kunden fått en oskäligt låg lön ? Har arbetsgivaren vägrat ge kunden en lönespecifikation ?			
Har lönen betalats kontant eller inte betalats ut ?			
Har kunden tvingats återbetala en del av sin lön till arbetsgivaren?			

Om det finns ens något kryss i ja-spalten eller om det finns två eller flera kryss i kanske-spalten, är det viktigt att du utreder kundens situation närmare.

Identifieringen är en process.

Det räcker att du observerar och lyssnar, försöker skapa förtroende, svarar på det hjälpbehov som är aktuellt just då och vid behov hänvisar vidare.

Vad kan jag göra om jag misstänker att en kund är offer för arbetsrelaterat utnyttjande?

- Berätta för kunden att utnyttjande inte är offrets fel. Det finns hjälp att få.
- Asiakas tarvitsee välitöntä tukea. Neuvo ja ohjaa tarvittaviin sosiaali- ja terveystalveluihin.
- Beakta misstanken om arbetsrelaterat utnyttjande när kundens rätt till arbetslöshetsskydd utreds.
 - » Få klarar av att fylla i blanketter eller ta reda på saker på egen hand.
 - » Kunden kan ha svårt att få de dokument som krävs för att utreda rätten till arbetslöshetsskydd från arbetsgivaren.
 - » Om arbetsgivaren hotar kunden med våld eller kunden har upplevt utnyttjande, beaktas det i avgörandet. Uppmuntra kunden att lyfta fram situationen i utredningen.
 - » Vid behov kan man få mer tid för att ge en redogörelse till ansvarsområdet för arbetslöshetsskydd. Ge kunden råd om hur hen kan ansöka om tilläggstid.
 - » Kunden kan vid behov begära att det beslut om arbetslöshetsskydd som fattats av ansvarsområdet för arbetslöshetsskydd ska behandlas på nytt.
- Kkontakta vid behov hjälpsystemet för offer för människohandel (+358 2954 63177) för att be om råd utan att uppge kundens personuppgifter.
- Hänvisa vid behov kunden till hjälpsystemet för offer för människohandel eller brottsofferjourens telefonrådgivning. Där får hen stöd för bland annat en eventuell brottsanmälan.

Hjälpsystemets jourtelefon (24/7):

+358 2954 63177

ihmiskauppa.auttamisjarjestelma@migri.fi

www.ihmiskauppa.fi

Brottsofferjourens (RIKU) rådgivningstjänst

för människohandelsoffer och säsongarbetare

<https://www.riku.fi/seasonalwork/> på finska, svenska, engelska och ryska
den flerspråkiga rådgivningstjänsten betjänar säsongarbetare under sommaren
tfn +358 40 664 1707, även sms-tjänst.

- Om klienten inte vill kontakta hjälpsystemet för offer för människohandel, kan hen hänvisas till exempelvis frivilligorganisationers tjänster. I synnerhet de så kallade [fyrklöverorganisationerna](#) hjälper offer för människohandel. Man kan också leta efter tjänster på webbplatsen www.ko-toutumisentukena.fi.

Mer information om [människohandel och arbetsrelaterat utnyttjande](#) som stöd för ditt arbete.

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

HEUNI

YK:n yhteydessä toimiva
Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti

IHMISKAUPAN UHRIEN
AUTTAMISJÄRJESTELMÄ

Europeiska unionen
Europeiska socialfonden

**Hävkraft
från EU**
2014–2020